

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 24/12039-3
Saksbehandler Bård Andreas Lassen

Utvalg	Møtedato
Fylkesutvalget	05.11.2024

Omdisponering av budsjettmidler til Friluftslivets år 2025

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkesutvalget vedtar at Agder fylkeskommune skal erklære seg som en Friluftslivets år 2025-fylkeskommune, slik det fremgår av erklæring i vedlegg 4.
2. Fylkesutvalget vedtar å sette av 2 mill. kroner til gjennomføring av Friluftslivets år 2025. Midlene omdisponeres fra 60010310 Integrering (1 450 000 kr), 60010100 Klimapartnere Agder (270 000 kr) og 60010457 Tur og friluftsruter i Agder (280 000 kr). Fylkeskommunedirektøren gis fullmakt til å disponere midlene slik at Friluftslivets år 2025 kan gjennomføres på en god måte.
3. Fylkesutvalget ber fylkesordføreren oppfordre kommunene i Agder til å vedta en lignende erklæring om å være en Friluftslivets år 2025-kommune.

Vedlegg

Vedlegg 1 Brev fra Klima og miljøministeren om gjennomføring av Friluftslivets år 2025

Vedlegg 2 Oppfordring fra Norsk friluftsliv

Vedlegg 3 Invitasjon til å bli en Friluftslivets år 2025- kommune

Vedlegg 4 Erklæring om å bli en Friluftslivets år 2025-fylkeskommune

Sammendrag

I 2025 er det på nytt Friluftslivets år. Friluftslivets år gjennomføres hvert tiende år og markeringen i 2025 er forankret i Stortingsmelding om friluftsliv (2016). Som regional samfunnsutvikler innen blant annet friluftsliv, folkehelse og frivillighet kan fylkeskommunen være en viktig bidragsyter til at Friluftslivets år 2025 gjennomføres på en god måte i Agder. Fylkeskommunedirektøren foreslår å sette av 2 mill. kroner til aktiviteter, tilretteleggingstiltak og kommunikasjonsarbeid i forbindelse med Friluftslivets år 2025.

Saksopplysninger

I 2025 er det Friluftslivets år. Friluftslivets år arrangeres hvert tiende år og markeringen i 2025 er forankret i Stortingsmelding om friluftsliv (2016). Målet med Friluftslivets år er å skape begeistring for et naturvennlig friluftsliv, og senke terskelen for å delta.

Innholdet i Friluftslivets år 2025 skapes av de store nasjonale friluftslivsorganisasjonene i samarbeid med hele bredden av frivilligheten, friluftsrådene, offentlige myndigheter, skoler, næringsliv og enkeltpersoner. Det er Norsk Friluftsliv, fellesorganisasjonen for de 19 store frivillige friluftslivsorganisasjonene, som er prosjekteier og har prosjektledelsen for gjennomføringen. Dette skjer i samarbeid med blant annet Klima- og miljødepartementet og øvrige relevante departementer og direktorater.

Klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen har i brev av 31. mai 2024 (vedlegg 1) bedt alle ordførere om å bidra til å skape oppmerksomhet rundt friluftsliv som en positiv fritidsaktivitet i Friluftslivets år, og sette friluftsliv på dagsorden i kommunen.

Landstinget i KS, som er kommunesektorens øverste organ, vedtok onsdag 14. februar 2024 en uttalelse om natur, som inneholder en viljeserklæring om Friluftslivets år: «KS' landsting vil understreke at urørt natur har enorm samfunnsøkonomisk verdi og stor positiv betydning for folks sikkerhet, helse og trivsel. Friluftsliv er godt for både den fysiske og psykisk helsen og er en viktig sosial arena. Derfor støtter KS' Landsting opp om Friluftslivets år 2025. Kommuner og fylkeskommuner over hele landet vil bidra aktivt til å planlegge og gjennomføre året, i samarbeid med organisasjonsliv og næringsliv.»

Nærmere informasjon om Friluftslivets år 2025 og gjennomføring av dette, kan sees på [Norsk Friluftsliv sin hjemmeside – Friluftslivets år 2025](#). En sentral føring er at eksisterende arenaer, samarbeid og aktiviteter skal videreføres og forsterkes i stedet for at det skal etableres nye. Samtidig er det pekt ut fire særskilte aktiviteter som vil bli markert over hele landet:

18. januar	Hele Norge båler - åpningsarrangement for Friluftslivets år.
30. august – 7. september	Friluftslivets uke med «Natt i naturen», «Turmat fra hele verden», «Strandryddedagen» og «Tur med mening».
10. oktober	Hele Norge sammen på tur i anledning Verdensdagen for fysisk helse.
5. desember	Hele Norge feirer friluftslivet i anledning Frivillighetens dag.

Det legges også opp til ulike konsepter som kan gjennomføres gjennom hele året, f.eks. Friluftsknappen (aktivitetshfte med friluftslivsoppgaver for barn og unge) og Kampen om Huldreskogen (undervisningsopplegg for førskolen og småskolen). Samtidig vil det være et

mangfold av lokale og regionale aktiviteter, arrangementer og utviklingsprosjekter i regi av fylkeskommuner, kommuner og frivilligheten gjennom hele året.

Norsk Friluftsliv har i brev av 10. juni 2024 (vedlegg 2) bedt fylkeskommunen om å ta en koordinerende pådriverrolle for gjennomføringen av Friluftslivets år 2025 i Agder. Dette innebærer blant annet å:

- sette friluftsliv på dagsordenen på aktuelle arenaer
- tilrettelegge for friluftslivet og frivilligheten
- gi råd til prosjektsekretariatet om konsepter og planer - basert på eget perspektiv, nettverk, interesser og målgrupper en snakker på vegne av
- vurdere hvordan den nasjonale satsingen kan tilpasses Agder
- formidle konsepter og relevante nyheter i egne nettverk og kanaler
- bidra til et bredt eierskap i kommunene
- knytte seg til nasjonale organisasjoners aktiviteter, samt koordinere disse innsatsene lokalt

Erklæring som friluftslivets år-fylkeskommune

Alle landets kommuner har blitt oppfordret av Norsk Friluftsliv til å erklære seg som en Friluftslivets år 2025-kommune (vedlegg 3). For å bli en Friluftslivets år 2025-kommune må kommunestyret gjøre nedenstående vedtak. Kommunen står fritt til å fylle på med ytterligere momenter og tiltak en vil gjennomføre i Friluftslivets år 2025.

« X kommune er en «Friluftslivets år 2025-kommune», og vil støtte opp om Friluftslivets år gjennom blant annet å etablere og drive en møteplass mellom kommunen, friluftslivsorganisasjoner og andre som arbeider for friluftslivet. Kommunen vil bruke møteplassen til å skape bedre samhandling og koordinering med de ulike aktørene, for på den måten å bidra til å nå målene for Friluftslivets år 2025, som er at folk skal; oppdage sin nærnatur, invitere hverandre ut og prøve nye friluftslivsaktiviteter. Det er et mål for kommunen at møteplassen videreføres etter Friluftslivets år.»

Fylkeskommunene har også blitt oppfordret av Norsk Friluftsliv til å gjøre lignende vedtak.

Vurderinger

Agder fylkeskommune er en viktig aktør innen arbeidet med friluftsliv i fylket. Gjennom arealplanlegging, veiledning, utviklingsprosjekter og tilskuddsordninger til tilretteleggingstiltak bidrar fylkeskommunen til at friluftslivsområder ivaretas og videreutvikles. I tillegg stimulerer fylkeskommunen til friluftslivsaktiviteter gjennom blant annet tilskuddsordninger, driftstilskudd til fylkets tre friluftsråd og samarbeidsavtaler med Den Norske Turistforening (DNT) (DNT Sør, Flekkefjord og Opland turistforening og Aust-Agder turistforening) og Forum for Natur og friluftsliv i Agder. Fylkeskommunen har også ansvar for ulike friluftslivsrelaterte oppgaver som følger av [Forskrift om fylkeskommunens oppgaver innen friluftslivsområdet](#).

Med bakgrunn i fylkeskommunens sentrale rolle på friluftslivsfeltet, mener fylkeskommunedirektøren at fylkeskommunen bør ta på seg rollen som pådriver og koordinator for gjennomføring av Friluftslivets år 2025 i Agder. Det er vanskelig å se for seg andre som kan ta en tilsvarende rolle på tvers av hele fylket.

Fylkeskommunedirektøren mener gjennomføringen av Friluftslivets år 2025 i Agder bør prioritere å støtte opp om markeringene som allerede er utpekt nasjonalt, fremfor å etablere nye i Agder. I tillegg mener fylkeskommunedirektøren at eksisterende regionale prosjekter og satsinger som allerede er igangsatt må løftes frem. Dette vil omfatte slutføring av prosjektet [«Dagsturhytta Agder»](#) med fokus på aktiviteter og arrangementer i dagsturhyttene, slutføring av prosjektet [«Friluftslivets ferdselsårer»](#) for statuskartlegging

og planlegging av tilrettelegging av turruter samt videreføring av prosjektet «Inkluderende friluftsliv for alle i Agder 2024–2027» som fylkesutvalget vedtok å igangsette i sak 110/2024 [«Igangsetting av prosjektet "Inkluderende friluftsliv for alle i Agder" - 2024-2027»](#).

Fylkeskommunen bør i tillegg prioritere å stimulere og bygge opp under all den gode aktiviteten som skjer i regi av kommuner og frivilligheten i hele Agder. Det vil også være hensiktsmessig at fylkeskommunen tar et ansvar for kommunikasjonsarbeid på regionalt nivå om friluftsliv og Friluftslivets år 2025.

Hovedformålet med Friluftslivets år 2025 er å skape økt oppmerksomhet om friluftsliv og å øke deltakelsen i friluftslivet i alle deler av befolkningen – med varig effekt. For å oppnå dette er det hensiktsmessig å øke budsjettrammen for friluftsliv. Fylkeskommunedirektøren foreslår derfor å styrke rammen for fylkeskommunale midler avsatt til friluftsliv med 2 mill. kroner.

Fylkeskommunedirektøren foreslår at midlene benyttes til følgende poster:

- styrke eksisterende tilskuddsordning til friluftslivsaktivitet
- tilskudd til kommuner, friluftsråd og frivilligheten til oppgradering av friluftslivsområder med sikte på universell utforming og tilgjengelighet for alle
- kommunikasjon, annonser, materiell og kompetansehevende fagsamlinger for eksterne, knyttet til Friluftslivets år 2025

Fordeling av midlene på de ulike postene vil ses i sammenheng med statlige bevilgninger til tilskuddsordninger for friluftsliv over statsbudsjettet og svar på eksterne søknader til stiftelser om medfinansiering av prosjekter og tilskuddsordninger. Avklaringer rundt dette forventes i desember. Det er derfor vanskelig å ta stilling til hvordan midlene skal disponeres på nåværende tidspunkt. Fylkeskommunedirektøren foreslår at fylkesutvalget gir fylkeskommunedirektøren fullmakt til å disponere midlene slik at Friluftslivets år 2025 kan gjennomføres på en god måte.

Den økte rammen på 2 mill. kroner er foreslått omdisponert fra følgende prosjektposter i budsjettet for 2024:

Prosjektnr. og navn	Begrunnelse for omdisponering:
60010310 Integrering	I budsjettet for 2024 ble det avsatt 860 000 kroner til arbeidet med integrering. Disse kom i tillegg til ubrukte midler på bundne fond som var overført fra 2022 og 2023. Fylkeskommunen har i løpet av 2024 gjennomført ulike tiltak knyttet til Integrering – blant annet flere fagsamlinger for kommunene. Kapasitetsutfordringer som følge av øvrige oppgaver på feltet, har imidlertid gjort at midler står ubrukt. Fylkeskommunedirektøren foreslår derfor å overføre 1 450 000 kroner til friluftslivets år. Midlene vil blant annet brukes til tilskudd til friluftslivsaktiviteter (f.eks. rettet mot flyktninger og innvandrere) samt flerspråklig kommunikasjonsmateriell om friluftsliv og allemannsretten. Fylkeskommunedirektøren mener en slik bruk vil være i tråd med opprinnelig formål.
60010100 Klimapartnere Agder	Ubenyttede prosjektmidler knyttet til en midlertidig stillingsvakans i 2023 ser ikke ut til å bli brukt i 2024. Fylkeskommunedirektøren foreslår derfor å omdisponere 270 000 kroner til Friluftslivets år 2025. Midlene vil blant annet benyttes til å

	stimulere til nærfriluftsliv som bidrar til mindre klimagassutslipp i forbindelse med transport.
60010457 Tur- og friluftsruter i Agder (Friluftslivets ferdselsårer)	Prosjektet er i en slutfase, og det ser ut til at det er noe ubenyttede midler som ikke vil bli disponert. Fylkeskommunedirektøren foreslår derfor å omdisponere 280 000 kroner til gjennomføring av Friluftslivets år 2025. Midlene vil bli benyttet til fjerning av barrierer og forbedring av tilgjengelighet for alle i friluftslivsområder. Fylkeskommunedirektøren mener at omdisponeringen er en god oppfølging av arbeidet med å lage planer for friluftslivets ferdselsårer.

Erklæring som friluftslivets år-fylkeskommune

Fylkeskommunedirektøren mener at en erklæring som Friluftslivets år-fylkeskommune vil være en god måte å signalisere over andre aktører at Agder fylkeskommune bidrar aktivt i markeringen. Dette vil, sammen med den foreslåtte omdisponeringen av midler, vise at Agder fylkeskommune følger opp viljeserklæringen fra KS landsting på en god måte. Malen fra Norsk Friluftsliv er imidlertid lite konkret og tilpasset kommunene. Fylkeskommunedirektøren foreslår å tilpasse erklæringen til å gjelde fylkeskommunen, samt utvide erklæringen med momenter som med suksess ble brukt i erklæringen fra Friluftslivets år 2015 (vedlegg 4). Forpliktelsene i erklæringen er i stor grad noe som Agder fylkeskommune allerede gjør fra før.

Regionplan Agder 2030

I nylig vedtatt Regionplan Agder 2030 sies det følgende: *«I 2030 er lokalsamfunn gode, trygge og inkluderende, og innvandrere er godt integrert. Det arbeides aktivt med å fremme likestilling og hindre diskriminering på ulike grunnlag. Byer, tettsteder og lokalsentre er utviklet kompakte og med kvalitet. Det er mer varierte og inkluderende bomiljøer og møteplasser med et godt tilbud innen kunst, kulturarv, idrett og friluftsliv. Lokalsamfunnene er tilrettelagt for alle, uansett funksjonsevne og alder».*

I samme plan er det blant annet satt følgende mål:

1.2 Byer, tettsteder og lokalsentre er utviklet kompakt og med kvaliteter som fremmer helse, deltagelse og trivsel. Flere har en bolig tilpasset sin livssituasjon.

1.3. Kommunesentrene har et variert arbeidsliv, tjeneste-, opplevels- og kulturtilbud.

1.4. Agder er et aktivitetsvennlig samfunn med nærmiljøer, sosiale møteplasser og friluftslivsområder som bidrar til at flere er mer fysisk aktive.

3.5. Alle har like muligheter til å delta og bidra i samfunnet, uavhengig av kjønn, etnisitet, funksjonsevne, alder, religion, livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og sosial bakgrunn.

3.6. Innbyggerne i Agder har bedre helse og livskvalitet, uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn.

3.7. Barn og unge i Agder har like muligheter til å leve gode liv og det er etablert modeller for helsefremmende og forebyggende arbeid.

Friluftsliv er en lavterskelaktivitet som bidrar til bedre helse, gode opplevelser, fellesskap, mestring, integrering og inkludering. Friluftsliv retter seg mot alle lag av befolkningen og folk i alle aldre. Fylkeskommunedirektøren mener derfor at økt oppmerksomhet og satsing på friluftsliv i Friluftslivets år 2025 vil kunne bidra til å nå de ovennevnte målene i regionplanen.

Økonomiske konsekvenser

Saken innebærer at 2 mill. kroner til gjennomføring av Friluftslivets år 2025 omdisponeres fra 60010310 Integrering (1 450 000 kroner), 60010100 Klimapartnere Agder (270 000 kroner) og 60010457 Tur og friluftsruter i Agder (280 000 kroner).

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren mener at den foreslåtte rammen til gjennomføring av Friluftslivets år 2025 vil være en god måte å støtte opp om frivilligheten, styrke friluftslivet og bidra til at fastsatte mål i Regionplan Agder 2030 og for Friluftslivets år 2025 kan nås. Fylkeskommunedirektøren foreslår å omdisponere 2 mill. kroner til Friluftslivets år 2025.

Kristiansand, 23.10.2024

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Anita Henriksen
fylkesdirektør